

Blaumaņa veselības mācība jaunekļiem

Rūdolfa Blaumaņa veselības bībele bija Sebastiana Kneipa ūdens dziedniecības mācība. Pēc tās viņš ārstējās pats un dziedināja citus.

Kaites un Kneips

Blaumaņa veselību jaunekļa gados iedragāja plaušu kaite, ko vajadzēja ārstēt ar slaveno Koha tuberkulīnu. Garās darba stundas, naudas rūpes, smagās pārdomas par dzīvi 1894. gada vasarā rakstnieku noveda tik dziļā nervu krīzē, ka viņš pat baidījies iet gar Ogres upes malu, lai nemestos sličināties. Pret bezmiegu, ko nomaiņīja šausmu murgi, nelīdzēja ne slavenais nervu ārsts Mandelstams, ne Cvingmans, toties Kneipa ūdens mācība – gan. Tai rakstnieks palika uzticīgs visu mūžu. Aplaišanās, zāļu vannas, masāža pēc Kneipa metodes bija Blaumaņa veselības bībele. Taču plaušas ar to pilnībā izārstēt nevarēja.

Nākamā gada pavasarī viņa plaušu slimībai pievienojās kakla katars. Rakstniekam gribējās vairāk siltuma – gan attiecībās ar tuviniekiem un draugiem, gan dabā – kur bija tikai vējš, neļedzīgs vējš... Un makā mūžīgs naudas trūkums.

Kad 1896. gada oktobrī dr. Bergengrīns Blaumanim izoperēja degunu, rīkles katars pārgāja. Dažus laimīgus gadus veselība turējās, bet 1903. gada aprīlī, no

Nedrīkst savas gara dāvanas izniekot muļķīgās izpriecās – tā savā jaunības maksimālismā domāja Rīgas apriņķa tirdzniecības skolas audzēknis **Rūdolfs Blaumanis**. Taču daudzi zēni un jaunekļi, par kuriem viņš, jau būdams rakstnieks, pēc vairākiem gadiem sirsnīgā gādībā rūpējās, mācīdams uz visu labu un veltīgā cerībā uz gara tuvību riskēdams nonākt pat pederasta slavā, šīs pamācības neņēma vērā.

Pēterburgas atgriezies *Brakos*, Blaumanis saslima ar influenci. Un visam klāt apziņa, ka kalpiem alga un muižas rente nemaksāta, bet naudas nav... Sirds klausēja un steidzās tik ātri, it kā būtu slimā, bet Blaumanis zināja, ka vainīgi nervi. Jāķeras tik pie Kneipa!

1906. gada jūnijā rakstnieks saslima ar pleirītu un ārstējās Putniņa klīnikā. Pēc tam atkopās Valmierā pie Jāņa Grestes, sava uzticamākā drauga, kurš divreiz dienā viņu laistīja pēc Kneipa metodes. Veseļošanās veicās ļābi, arī zāļu samaitātā māga atguvās.

Taču pēc gada Blaumanis atkal savārga – kārtējais pleirīts. Ārstējoties ar kompresēm, viņš sasaldēja pakrūti, māga nestrādāja, un arī nervi bija pārpūlēti. Pēc skata rakstnieks atgādināja savu astoņdesmitgadīgo onkuli. No jauna tika saukts palīgā Kneips, sevišķi ļābi līdzēja norīvēšanās. Kāss gandrīz pazuda, tikai sirds vēl daudzijās, toties izskats jau kā sešdesmitgadīgam (lai gan pēc četriem mēnešiem gaidāma tikai četrdesmit piektā dzimšanas diena...).

1908. gada pavasarī Blaumanis sagaidīja gultā *Braku* pustumsājā istabā – februāra beigās, braukdams pie mātes uz jubileju, bija saaukstējies. Sasaldēja kaklu, uzpampa dziedzeri, piemētās drudzis. Atdzīvojis plaušu kaite, klepus rāva visas iekšas ārā un naktīs neļāva gulēt. Kolēģe un labā draudzene Anna Brigadere atsūtīja zāļu tēju. Tā palīdzēja klepum kļūt maigākam. Smagi slimais rakstnieks norūpējies apjautājās – vai pašai Annai Brigaderei nederētu saules vannas reimatisma močītajai rokai?

Bet pēc četriem mēnešiem Blaumanis Takaharju sanatorijā Somijā mira no tuberkulozes.

Zinu tikai mīlestību

Pēc Blaumaņa nāves draugi teiks skaistus vārdus par cilvēku, kura sirds pukstēja viņiem un kura domas tos vienmēr pavadīja. Viņš centās virzīt savus

jaunos draugus uz ideālu, viņa vēlme "skolot ģēni-
jus" bija gandrīz vai uzbāzīga, bet citādi Blaumanis
nemācēja dzīvot. "Es pat nezinu, kā tās jūtas sajūta-
mas, zinas tiek apzīmētas par draudzību. Es patiesi-
bā zinu tikai mīlestību, stipru, stiprāku un kaislīgu.
Ja vīrieša psihei šīs jūtas jāatšķir, tad es esmu slims."

Pats izgājis grūtu personības attīstības ceļu, viņš
jaunekļiem, no kuriem cerēja daudz sagaidīt, citīgi
sniedza pārbaudītus padomus, lai stipri garā un
miesā viņi spētu sasniegt mērķi. Lūk, daži no tiem!

- **Lasi viegla satura grāmatas, jutisies spirtāks.**
- **Suņu dienas ir priekš tam, lai nevis kā suns rau-
tos, bet lai kā suns gulētu un gozētos saulītē.**
- **Vai tu diezgan kusties pa āru?**
- **Pēc manas vēlēšanās vīriešam vajadzētu izturē-
ties tā: līdz 20. gadam palikt šķīstam, vēlāk palikt tīram.**
- **Kas rītos un vakaros vismaz 1/2 stundu staigā pa
lauku, tie var pasaulīgas lietas arī komponēt. Istabas
diršas turpretī spējīgi vairāk priekš reliģiozā.**
- **Var jūtas uzturēt dzīvas, var viņām vāku uzlikt
virsū.**

Protams, veselība jākopj tikai pēc Kneipa meto-
des – ik dienas jāaplaistās ar aukstu un arvien aukstā-
ku ūdeni, reizi nedēļā jāiet aromātiskā vannā, acis
jāskalo vairākas reizes dienā, iegremdējot seju bļodā
ar tīru ūdeni... To Blaumanis iesaka arī nervozajam
trimdniekam Rainim. Auksts ūdens – šis "vēsais
draugs" taču spētu palīdzēt daudz labāk par opijumu
un sulfonālu, ar ko Rainis indēja savu jau tā vārgo
organismu.

Dzērāju par dvēseles brāli neatzīst

Būdams gandrīz vai atturībnieks, Blaumanis
nespēja saprast cūcisko sajūsmu, ko rada stiprie dzē-
rieni – tā neatbilda viņa estētiskajai dzīves izjūtai.
Rūdolfā sirds sāpēja par jaunāko brāli Arvīdu, kurš
sita kārtis un mīļēja iedzert. Viņš vairs cerēja vienīgi
uz Arvīda līgavu Annu, tāpēc steidzināja brāļa kāzas.
Toties jo spēcīgāk Blaumanis audzināja "savus
Kārļus" – Skalbi, Kraujīņu, Štrālu, īpaši Būmani...
Tie, kuri turpināja dzert, rakstniekam varēja būt tikai
draugi, par savas dvēseles brāļiem viņš tos vairs
neatzina, lai gan tik un tā turpināja par viņiem raizē-
ties. Piemēram, Aleksandra Būmaņa veselība, kuru
jauneklis, nekārtīgi dzīvodams, stipri vien postīja,
Blaumanim rūpēja bezgaldaudz vairāk nekā pašam
mūziķim un topošajam juristam.

Estēts, bet ne svētulis

Lai gan daudz rakstīts par Blaumaņa homoseksuā-
lām attiecībām, rakstniekam šādu noslieču nebija. To
vairākkārt apliecinājis viens no viņa tuvākajiem
draugiem Andrievs Niedra. Tiem, kuri par to šaubī-
jušies, vaicājot, kāpēc tad Blaumanis palika neprecē-
jies, netieša atbilde ir viņa vārds: "Es nevaru dzert no
svešas glāzes, varu ēst tikai tad ar otra karoti, ja ar to
ēdis man simpātisks cilvēks; un es lai gultos pie sie-
vas, kuru nez kāds purpulauskas izbaidījis?!"
Zemapziņā Blaumanim gruzdēja nekad nepieveica-
mā sāpe – viņa māte bija muižas istabmeita, un dau-

dzi ērglēnieši mēloja, ka Rūdolfis ir muižnieku atva-
se, nevis pavāra dēls.

Pats viņš kāroja apprecēt jaunu un inteligentu
meitu, kurai par skādi nenāktu labs pūrs. Bet... Pārāk
daudz laika prasīja naudas pelnīšana un jauno rakst-
nieku un mākslinieku audzināšana. Turklāt *Braku*
šaurībā tādu dāmu neieveda, bet savu māju
Blaumanim nebija.

Runājot ar draugiem par dzimumattiecībām,
Blaumanis nebija svētulis, kurš izliktos, ka "cilvēkam
pautu kule tikai pie altāra vien tiktu piekārtā". Viņš
gribēja sargāt jaunekļu veselību daudz vairāk nekā
tikumību.

Vēl Blaumanis brīdināja, lai kaisles dēļ netiktu
pamesta novārtē talanta attīstība, lai apņemtā sieva
nebūtu kā nevērtīgs smags klucis, kas velk lejā.

"Ja bēdas uznāk, svelp pa trūkstošā zoba starpu!" – tā Blaumanis pamācīja savus jaunos draugus.

Dziedējot nelaimīgas mīlas salauztās jaunekļu sirdis,
rakstnieks mudināja tos sasparoties, lai lepnā jaun-
kundze redzētu, kādu vērtīgu cilvēku atraidījusi.
"Sarausti nošļukušās bikses uz augšu, iesļau rokās
un liecies pie darba!" – tāds ir Blaumaņa pēdējais
novēlējums mīlas rūpestu nomāktajam Kārlim
Štrālam, kas rakstīts Takaharju sanatorijā, bezmiega
naktī dzeguzes kūkošanā klausoties.

Sirdzēju kopējs

Blaumanis bija meistars ne tikai padomu sniegšanā.
Viņš par sasirgušajiem draugiem rūpējās ar lielu mai-
gumu, prasmīgi un pat drošsirdīgi. 1900. gadā, kad
Rīgā plosījās tifs, rakstnieks divas nakts nosēdēja slim-
nīcā pie Andrieva Niedras brālēna, vēlāk kopa to mā-
jās – un pats arī apmaksāja viņa ārstēšanu. 1903. gadā
Rūdolfis Blaumanis *Brakos* rūpējās par Kārli Skalbi, kurš
bija sasirdzis ar plaušu karsoni – lika viņam kompreses
un boroja. Bet neapdomīgais jauneklis, tikko atspirdzies
un vēl traki kāšēdams, aizgāja uz sarikojumu, kur par
spīti Blaumaņa protestiem nejaukos putekļos dancoja
līdz četriem rītā. Lai Skalbe nenokertu diloni, Blaumanis
viņam nopirka ziemas mēteļi.

Nākamā gada rudenī *Braku* saimnieka viesmīlību
un gādību baudīja savārgušais Jānis Akuraters. Arī
viņš tika barots, silti sasēgts un ar medustēju dzirdi-
nāts. Galvenais Blaumaņa ārstēšanas nosacījums – lai
sirdzējis pieņemas miesās un nesasaldējas no jauna.

Kāda bija *dēlu* pateicība par rūpēm? Pēc Blaumaņa
nāves – sirsnīga, bet viņa dzīves laikā bieži vien zob-
galīga, dažreiz pat negēlīga. "Mana vecā laime ar
maniem dēliem!" – skaļi teiktu Blaumanis. Bet klusās
sāpēs un vientulībā? "Ak jā, man mūsu draudzība ir
bijuse svēta dvēseļu laulība, Tev – viena priecīgi
pavadīta nakts." ■

Maija Krekle